

УДК 378.477

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-28>

Валерія РЕЗУНОВА,

orcid.org/0000-0002-2492-2101

викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук

Дніпровського державного медичного університету

(Дніпро, Україна) valeriyarez@i.ua

Ольга НАШИВАНЬКО,

orcid.org/0000-0001-9856-4397

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук

Дніпровського державного медичного університету

(Дніпро, Україна) ovn2013@ukr.net

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІНШОМОВНОГО ЧИТАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Наближення вітчизняної системи підготовки лікарів до європейських стандартів вимагає готувати таких спеціалістів медичної сфери, які володіють не лише високим рівнем професійних умінь і навичок, але й вмінням працювати з інформацією у різних фахових джерелах, більшість яких є іноземною мовою.

Статтю присвячено пошуку ефективних вправ для формування навичок іншомовного читання студентів медичних закладів вищої освіти.

Встановлено, що вправи, спрямовані на формування навичок іншомовного читання майбутніх лікарів, слід обирати у відповідності до етапу роботи над текстом. У статті охарактеризовано та наведено приклади вправ на кожному з етапів. Доведено, що на дотекстовому етапі доцільно використовувати вправи, які спрямовують увагу здобувачів на текст, максимально налаштовують на сприйняття і розуміння змісту тексту та усувають мовні та смислові труднощі, а саме: визначення змісту тексту за його назвою, переклад термінів зі словником, знаходження визначень до термінів, співставлення термінів та малюнків, надання відповідей на наведені питання тощо; на етапі ознайомлення з текстом, доцільно використовувати вправи, які сприятимуть загальному розумінню тексту, а саме: заповнення пропусків у реченні, розставлення абзаців тексту у логічному порядку, підбір назви до тексту із декількох запропонованих, встановлення відповідної назви до тексту тощо; на післятекстовому етапі вправи мають сприяти виявленню ступеня розуміння студентами тексту та поглиблювати його розуміння, а саме: встановлення правдивості чи хибності тверджень до змісту тексту, вибір правильної відповіді на запитання до тексту, підбір синонімів до поданих слів, доповнення речень інформацією з тексту, співставлення різних частин речення, знаходження вказаних фактів, написання короткої анотації до тексту тощо.

Таким чином, підібрана система вправ сприяє розвитку навичок іншомовного читання, що дає змогу майбутнім лікарям більш ефективно працювати з автентичними фаховими тестами різних жанрів і бути конкурентоспроможними на світовому ринку медичних послуг.

Ключові слова: *вправа, іншомовне читання, майбутній лікар, етапи роботи з текстом, множинний вибір, заповнення пропусків, встановлення відповідності, співставлення, доповнення.*

Valeriia REZUNOVA,

orcid.org/0000-0002-2492-2101

Lecturer at the Language Training and Human Sciences Department

Dnipro State Medical University

(Dnipro, Ukraine) valeriyarez@i.ua

Olha NASHYVANKO,

orcid.org/0000-0001-9856-4397

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Language Training and Human Sciences Department

Dnipro State Medical University

(Dnipro, Ukraine) ovn2013@ukr.net

A SYSTEM OF EXERCISES FOR THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE READING SKILLS OF FUTURE DOCTORS

Bringing the domestic training system of doctors closer to European standards requires the training of medical specialists who possess not only a high level of professional skills and abilities, but also the ability to work with information in various professional sources, most of which are in a foreign language.

The article is devoted to the search for effective exercises for the formation of foreign language reading skills of medical schools students.

It has been established that exercises aimed at forming foreign language reading skills of future doctors should be chosen in accordance with the stage of text studying. The article describes and gives examples of exercises at each of the stages. It has been proven that at the pre-text stage it is advisable to use exercises that direct the students' attention to the text, maximize the perception and understanding of the text content and eliminate linguistic and semantic difficulties, namely: determining the content of the text by its title, translating terms with a dictionary, finding definitions for terms, comparing terms and pictures, providing answers to leading questions, etc.; at the stage of the text reading, it is advisable to use exercises that will contribute to the general understanding of the text, namely: filling in gaps in a sentence, arranging text paragraphs in a logical order, choosing a title for the text from several proposed ones, setting a suitable title for the text, etc.; at the post-text stage, the exercises should help to reveal the degree of understanding of the text by students and deepen the understanding of the text, namely: establishing the truth or falsity of statements about the content of the text, choosing the correct answer to the questions, choosing synonyms for the given words, supplementing sentences with information from the text, comparing different parts of the sentence, finding the specified facts, writing a short annotation to the text, etc.

Thus, the selected system of exercises promotes the development of foreign language reading skills, which enables future doctors to work more effectively with authentic professional texts of various genres and be competitive in the global market of medical services.

Key words: *exercise, foreign language reading skills, future doctor, stages of text working, multiple choice, filling in the blanks, matching, comparison, addition.*

Постановка проблеми. Стрімка глобалізація та технологізація суспільства призводить до радикальної перебудови системи вищої освіти, в тому числі і медичної. Суспільство висуває нові вимоги до підготовки майбутніх лікарів. Сучасному фахівцеві медичної сфери постійно потрібно оновлювати свої знання через ознайомлення з неймовірним обсягом спеціальної літератури, найновіша з якої подається іноземною мовою, адже більшість результатів наукових досліджень в медичній галузі друкуються в іноземних фахових виданнях. Саме тому, оволодіння навичками читання текстів різноманітних жанрів іноземною мовою є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього лікаря.

Аналіз досліджень. Проблема навчання читання текстів іноземною мовою розглядалася у роботах Н. Гальскової, З. Кличнікової, М. Ляховицького, Л. Онуфрієвої, Г. Чередніченко та ін. Низку фундаментальних праць з навчання іншомовного читання виконано Г. Барабановою, З. Кличніковою, Т. Сєровою, С. Фоломкіною. Існує також велика кількість робіт, в яких досліджено когнітивно-комунікативну методика навчання іншомовного читання (Г. Барабанова, Т. Шевченко), розроблено методика навчання самостійного читання іншомовних текстів (М. Алієва, Н. Магазова, І. Трофімова), розвиток навичок професійно-орієнтованого читання на заняттях з іноземної мови у немовних ВНЗ (М. Мусійчук) (Мусійчук, 2014), формування навичок читання у студентів під час підготовки до складання ЄВІ з англійської мови (О.Резунова) (Резунова, 2020).

Розвиток навичок іншомовного читання майбутніх лікарів за допомогою сучасних освітніх інновацій охарактеризовано в роботах М. Мелашенко, С. Ефендієвої, О. Протовень (Мелашенко, 2018), методологію використання автентичних

матеріалів студентами медичних спеціальностей на заняттях з англійської мови описано в роботах К. Гончар, Г. Тригуб, О. Хникіної (Гончар, 2022) проблема відбору текстового матеріалу для навчання професійно спрямованого читання іноземною мовою розкрита в роботах Т. Шевчук (Шевчук, 2017). Проте проблема формування навичок іншомовного читання майбутніх лікарів через систему вправ є не досить дослідженою.

Мета статті – охарактеризувати систему вправ для формування навичок іншомовного читання майбутніх лікарів.

Виклад основного матеріалу. В немовних закладах вищої освіти на заняттях з іноземної мови основна увага приділяється розвитку навичок читання, адже саме читання фахової літератури знаходить найширше застосування в майбутній професійній діяльності спеціаліста. Отже, сформовані навички іншомовного читання є необхідною складовою професійної підготовки майбутнього лікаря, бо саме вони дозволяють працювати з інформацією у різних спеціалізованих джерелах, тим самим підвищуючи професійні компетентності фахівця медичної сфери.

В контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне провести роботу з дефініції поняття «навички іншомовного читання», які слід трактувати як вміння розуміти змістову інформації в писемних джерелах на достатньому рівні (Мелашенко, 2018).

Крім того, приєднуючись до думки ряду дослідників, вважаємо, що основні завдання, що стоять перед здобувачами в процесі вивчення професійно-орієнтованої літератури іноземною мовою є наступними:

– здобувачі мають можливість отримати інформацію, яка доповнює і поглиблює навчальний матеріал, що опановується в процесі вивчення профільних дисциплін навчального плану;

– у здобувачів формуються необхідні навички іншомовного читання, що дає можливість подальшого самостійного читання літератури за фахом (Мелашенко, 2018).

Погоджуючись з думкою дослідниці С. Мусійчук, вважаємо що одним з найефективніших засобів розвитку навичок іншомовного читання майбутніх лікарів є грамотно підібрана система вправ (Мусійчук, 2014).

Робота з тестом передбачає три етапи, а саме: дотекстовий, робота з текстом, післятестовий, тому, на нашу думку, вправи необхідно розробляти з урахуванням цих етапів.

З метою спрямування уваги здобувачів на текст, максимальне налаштування на сприйняття та розуміння його змісту та задля зняття мовних та смислових труднощів на **дотекстовому** етапі доцільно використовувати наступні вправи:

- визначення змісту тексту за його назвою
 - переклад термінів зі словником
 - знаходження визначень до термінів
 - співставлення термінів та малюнків
 - надання відповідей на навідні питання тощо
- Наприклад:

1. Translate the names of diseases (Перекладіть назви хвороб). Put the names of diseases into right column (Напишіть назву хвороб у відповідну колонку).

<i>The diseases prevented by inactivated vaccine</i>	<i>The diseases prevented by live vaccine</i>	<i>The diseases prevented by toxoid vaccine</i>
<i>flu</i>	<i>mumps</i>	<i>tetanus</i>

lockjaw (tetanus) mumps scabies rabies
 measles flu scarlet fever rubella common cold
 whooping cough tuberculosis angina pectoris
 yellow fever
 chicken pox gastric ulcer cancer meningitis

2. Match the words in the left column with their definitions in the write column. (Оберіть до слова у лівій колонці його дефініцію у правій)

1. cancer	a) a serious infectious disease that causes the tissues around the brain and spinal cord to swell
2. meningitis	b) a serious infectious disease that can attack many parts of a person's body, especially their lungs
3. tuberculosis	c) a serious disease that is caused when cells in the body grow in a way that is uncontrolled and not normal, killing normal cells and often causing death

3. Give the definition for the following terms (Дайте визначення наступним термінам):

scalpel, forceps, swab, clamp, malformation, fracture, hernia, cleft palate, wound, asepsis, anesthesia, surgeon, sutures, excision, incision, tumour, appendectomy, cholecystectomy, hysterectomy.

На етапі ознайомлення з текстом, доцільними будуть вправи на:

- заповнення пропусків у реченні
- розставлення абзаців тексту у логічному порядку
- підбір назви до тексту із декількох запропонованих
- встановлення відповідної назви до тексту тощо.

Наприклад:

1. Complete the text «Galen» with the following words (Доповніть текст «Гален» запронованими словами).

bladder theories dissected anatomical urine wounds physician experimental blood treatises

Galen was a (1) _____, writer and philosopher who became the most famous doctor in the Roman Empire

Claudius Galen was born in Pergamum (modern-day Turkey) of Greek parents. He studied in Greece, in Alexandria and other parts of Asia Minor and returned home to become chief physician to the gladiator school in Pergamum, gaining much experience of treating (2) _____.

Galen was the originator of the (3) _____ method in medical investigation, and throughout his life (4) _____ animals in his quest to understand how the body functions. Some of his (5) _____ and physiological observations were accurate – for example, he proved that (6) _____ was formed in the kidney (as opposed to the (7) _____ which was common belief). His most important discovery was that arteries carry (8) _____ although he did not discover circulation.

Galen was prolific, with hundreds of (9) _____ to his name. He compiled all significant Greek and Roman medical thought to date, and added his own discoveries and (10) _____ . His influence reigned supreme over medicine for 15 centuries after his death. It was not until the Renaissance that many of his theories were refuted.

2. Put the paragraphs of the text «Wilhelm Conrad Roentgen» in the logical order (Розставте абзаци тексту «Вільгельм Конрад Рентген» у логічному порядку).

_____Roentgen immediately recognized the potential of his discovery for the field of medicine. He began to experiment with X-rays, using them to

take images of objects inside the human body. In 1896, he published a paper describing the use of X-rays to create images of a human hand, marking the beginning of the field of radiology.

_____ Despite the many benefits of X-rays, it was soon recognized that exposure to the radiation could have harmful effects on the body. Roentgen himself recognized this, and he urged caution in the use of X-rays for medical purposes.

_____ In 1895, Roentgen made the discovery that would change the course of his career and the field of medicine forever. While conducting experiments with cathode ray tubes, Roentgen observed that a piece of paper coated with a fluorescent material began to glow when he turned off the tube. He realized that the tube was emitting a new kind of radiation, which he called X-rays.

___1___ Wilhelm Conrad Roentgen was a German physicist who is best known for his discovery of X-rays in 1895. This groundbreaking discovery revolutionized the field of medicine and had a significant impact on a range of industries, from dentistry to aerospace engineering.

На післятестовому етапі з метою виявлення ступеня розуміння студентами тексту можуть бути запропоновані наступні вправи:

– встановлення правдивості чи хибності тверджень до змісту тексту

– вибір правильної відповіді на запитання до тексту

– відповіді на запитання до тексту

– підбір синонімів до поданих слів

– доповнення речень інформацією з тексту

– співставлення різних частин речення

– знаходження вказаних фактів

– написання короткої анотації до тексту тощо.

Наприклад:

1. Mark the sentences T (True) or F (False) (Визначте правдивість чи хибність тверджень.)

1. Joseph Lister made important discoveries in optics.

2. Joseph Lister studied at the University College in Edinburgh.

3. Under Pasteur's guidance Lister matured as a surgeon.

4. Lister tried to find effective method of removing microorganisms by exposing them to strong antiseptic.

5. Lister protected the use of carbolic acid as an antiseptic.

2. Choose the correct answer (A, B, C or D) for the following questions (Оберіть правильну відповідь до наступних питань):

1. What is the most common way of plague transmission?

A. Haematogenic transmission

B. Inhalation of respiratory tract droplets from an animal with plague

C. Person-to-person transmission

D. Through the bite of infected rodent fleas or direct contact with tissues of infected animals

2. What are buboes?

A. The type of cells that are found in the blood

B. The lymph nodes that are swollen

C. The pathognomonic type of fever

D. The pathognomonic rash

3. Can the plague be transmitted from person to person?

A. Yes, but it's rare

B. It is still unknown

C. Yes, it's main way to its spreading

D. No, it can never be the case

3. Match the words with their synonyms (Підберіть синоніми до поданих слів)

1. wound	a) impact
2. accurate	b) doctor
3. influence	c) essential
4. common	d) to get
5. physician	e) exact
6. significant	f) research
7. to gain	g) tractate
8. investigation	h) injury
9. treatise	i) to confirm
10. to prove	j) general

4. Choose the correct statement according to the text content (Оберіть правильне твердження відповідно до змісту тексту)

1. A. Gastrointestinal symptoms are common for neither SARS nor MERS

B. Gastrointestinal symptoms are quite common for SARS and MERS

C. Gastrointestinal symptoms are quite common for MERS only

D. Gastrointestinal symptoms are quite common for SARS only

2. A. Coronaviruses has existed for a long time and most commonly are associated with common cold

B. Coronavirus infection first appeared in 2002, when the global outbreak of SARS has happened

C. Coronavirus infection has never been widespread among humans

D. MERS is the biggest outbreak of coronavirus infection

Таким чином, розроблена система вправ не лише сприяє розвитку навичок іншомовного читання майбутніх лікарів, але й сприяє розвитку мислення студентів, збагачує їх фаховими знаннями, розвиває мовну здогадку, самостійність

у подоланні мовних та смислових труднощів, інтерес до оволодіння іноземною мовою.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що наявність сформованих навичок іншомовного читання є однією з ключових компетентностей у професійній підготовці сучасного лікаря, а найефективнішим засобом формування цих навичок є правильно підібрана система вправ для різних етапів роботи з текстом. Лише за умови сформованості згаданих вище навичок фахівець медичної сфери матиме

можливість ефективно працювати з автентичними фаховими тестами різних жанрів, поглиблюючи свій професійний досвід та роблячи себе конкурентоспроможним на світовому ринку медичних послуг.

Наведені види вправ, безумовно, не вичерпують усього розмаїття засобів роботи здобувачів під час читання іншомовних фахових текстів. Багато питань щодо розвитку іншомовних навичок чекають своєї розробки як в теоретичному, так і в практичному плані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончар К. Л., Тригуб Г. В., Хникіна О. О. Особливості методики викладання англійської мови студентам медичних спеціальностей з використанням автентичних матеріалів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 66–71.
2. Мелашенко М. П., Ефендієва С. М., Протовень О. П. Формування навичок читання студентів-медиків на заняттях з англійської мови в системі сучасних освітніх інновацій. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : збірник статей III Міжнародної наук.-практ. конф., Полтава, 31 травня – 01 червня 2018 р. Полтава : Вид-во «Астрая», 2018. С. 180–182.
3. Мусійчук С. М. Розвиток навичок професійно-орієнтованого читання на заняттях з іноземної мови у немовних ВНЗ. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 4. С. 114–117
4. Резунова О.С. Шляхи формування навичок читання у студентів під час підготовки до складання ЄВІ з англійської мови. *Науковий журнал Virtus*. 2020. № 42. С. 81–84.
5. Шевчук Т. Проблема відбору текстового матеріалу для навчання професійно спрямованого читання іноземною мовою та його роль у формуванні професійно спрямованої компетенції студентів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 3. С. 343–348.

REFERENCES

1. Honchar, K. L., Tryhub, H. V. & Khnykina, O. O. (2022). Osoblyvosti metodyky vykladannia anhliiskoi movy studentam medychnykh spetsialnosti z vykorystanniam avtentychnykh materialiv [Peculiarities of the method of teaching English to students of medical specialties using authentic materials]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: seriia «Filolohiia»*. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, 13(81), 66–71 [in Ukrainian].
2. Melashchenko, M. P., Efendiieva, S. M. & Protoven, O. P. (2018). Formuvannia navychok chytannia studentiv-medykiv na zaniattiakh z anhliiskoi movy v systemi suchasnykh osvitynykh innovatsii [Formation of reading skills of medical students in English classes in the system of modern educational innovations]. *Aktualni pytannia linyvistyky, profesiinoi linyvodydaktyky, psykhologii i pedahohiky vyshchoi shkoly* : zbirnyk statei III Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf., Poltava, 31 travnia–01 chervnia 2018 r. Poltava : «Astraia», 180–182 [in Ukrainian].
3. Musiichuk, S. M. (2014). Rozvytok navychok profesiino-orientovanoho chytannia na zaniattiakh z inozemnoi movy u nemovnykh VNZ [Development of professionally oriented reading skills in foreign language classes at non-linguistic universities]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, 4, 114–117 [in Ukrainian].
4. Rezunova, O.S. (2020). Shliakhy formuvannia navychok chytannia u studentiv pid chas pidhotovky do skladannia YeVI z anhliiskoi movy [Ways of forming students reading skills while preparing for the EVI in English]. *Naukovyi zhurnal Virtus*, 42, 81–84 [in Ukrainian].
5. Shevchuk, T. (2017). Problema vidboru tekstovoho materialu dlia navchannia profesiino spriamovanoho chytannia inozemnoiu movoiu ta yoho rol u formuvanni profesiino spriamovanoi kompetentsii studentiv [The problem of selecting text material for teaching professionally oriented reading in a foreign language and its role in the formation of professionally oriented competence of students]. *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 3, 343–348 [in Ukrainian].